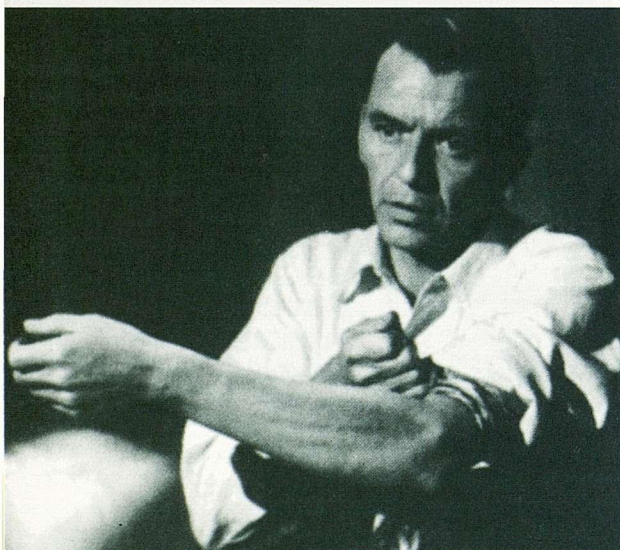

Antoni Figuera

Se sap i està comprovat que la història de la crítica cinematogràfica -i de la crítica literària o la de qualsevol altra activitat artística- en va plena, de tòpics i afegitons. Alguns d'aquests tòpics varen poder ser, en un principi, veritats més o manco assenyades i versemblants que, a força de repetir-se constantment i innecessàriament, varen acabar per convertir-se en un seguit de llocs comuns. D'altres, en canvi, ja varen néixer amb voluntat decidida d'"apriorismes" intel·lectuals o ideològics, rere els quals s'amaguen caparrudament enmascarats els prejudicis del crític o l'articulista de torn.

Tot això ve a tomb del que s'ha pogut llegir a la premsa fa uns mesos arran de la mort de Frank Sinatra. Per descomptat que no han faltat els panegírics més laudatoris lloant les seves excepcionals dots com a cantant -l'única Veu, així amb majúscules, de tota la història de la música-

El hombre del brazo de oro

ca lleugera-; però han estat posades en dubte les seves qualitats com a actor. Uns, els més lloscos, a parer meu, afirmant que es tractava d'un pessim intèrpret; d'altres, els més moderadament torts, disculpant-li unes dots interpretatives més que discretes. En qualsevol cas, se'm premetrà que dissenti obertament d'aquestes opinions.

És cert -per què negar-ho?- que Frank Sinatra va intervenir en múltiples pel·lícules mediocres o infames que certament no el mereixien com a protagonista. Però, ¿no es podria afirmar el mateix d'una bona quantitat de produc-

tes -no els diguem films- en els quals varen participar alguns dels millors actors de la història del cine? Per posar-ne només un exemple, basta repassar la filmografia d'un d'aquests "monstres sagrats": la de Marlon Brando. Tot i que, si bé és cert que una sola obra resulta suficient de vegades per justificar un actor (cosa que tampoc s'ha d'entendre en el sentit que es pugui viure de rendes eternament); si fins i tot basta un sol poema -o inclús un únic vers- per tornar honorable la vida de qui l'ha escrit, no hi ha dubte que a la filmografia de Frank Sinatra és possible trobar-hi mitja dotzena d'interpretacions memorables a l'alçada de les millors del millor dels actors.

Alguns hem defensat la tesi -no compartida per molts- que una de les grans virtuts dels millors actors de cine (que no de teatre) consisteix en la seva sorprenent habilitat per anar incorporant trets de la seva pròpia personalitat als diferents personatges que han anat interpretant al llarg dels anys. Aquesta qualitat se sol considerar una *handicap* actoral per part dels qui són partidaris dels actors camaleònics i de les interpretacions desbordades i exuberants ("teatral", en el pitjor sentit del terme). Els qui som partidaris del primer model d'actors, hi reconeixem els "vells amics" de sempre a mesura que els veim envellir a la pantalla amb el pas dels anys. En canvi, amb els altres no acabam d'identificar-nos-hi travessant el carrer.

Ens estimam més la sobrietat que no l'histrionisme; sabem reconèixer la "profunditat de camp" interpretativa d'un Humphrey Bogart, basada en gestos aparentment tan nimis com la manera d'aguantar una cigarreta entre els llavis o la forma de contreure imperceptiblement la boca en un rictus d'amargor o fracàs o l'actitud de posar el dit gros entre la camisa i els calçons amb arrogància i sornegueria. O la d'un Robert Mitchum, per la seva inimitable manera de pujar i baixar escales amb tota l'elegància i parsimònia del món. O la d'un Henry Fonda, la mirada límpida i transparent del qual pot expressar alhora la innocència malferida del "fals culpable" i tota la ira continguda, però a punt d'esclatar, dels "justos".

Idò bé: Frank Sinatra pertanyia a aquesta estirp d'actors. Ja que, com va dir en certa ocasió Joan de Sagarra (per cert, si encara no heu llegit la seva magnífica

recopilació d'articles, *La forma de mi sombrero*, no tudeu el vostre temps llegint-me i anau a la llibreria més pròxima per adquirir-la), ningú va saber treure-li més profit -creativament parlant- a una copa, una barra de bar i un tamboret en qualsevol "ciutat solitària" del món que Frank Sinatra.

I encara és més xocant qualificar de mal actor algú que, com Sinatra, oferia en la seva faceta de cantant autèntiques interpretacions a petita escala, en les quals broda lliçons completes de "ben dir" durant els pocs minuts que dura una cançó.

En aquest sentit, només trob Frank Sinatra equiparable amb un altre cantant també excepcional i magnífic actor: Yves Montand. ¿Qui, encara avui i després de tants d'anys, pot escoltar sense sentir un estremiment a flor de pell la seva prodigiosa versió de "Les feuilles mortes"? (Ja va sense dir que Jaime Gil de Biedma la devia estar escoltant mentre componia el seu magnífic poema "Elegía y recuerdo de la canción francesa").

Se'm permeti, ara que hem arribat fins aquí, un brevíssim parèntesi musical en memòria de Frankie.

¿Qui no ha ballat mai, més graponer que mai, però sentint-se arrossegat al paradís d'una pista de ball per la seva parella, als acords de "Fly me to the moon"? ¿I qui no ha deixat volar lliurement la seva imaginació, cel del Corcovado per amunt, engronsant-se als compassos dels malucs d'alguna d'aquelles mulates que tallen l'alè -i que semblen escapades de les pàgines de Vinicius de Moraes- escoltant la seva versió de "The girl from Ipanema"? ¿I qui no haurà vibrat, també, en la nit, sota un cel estrellat en una terrassa a l'aire lliure, aspirant l'aroma a canyella i saladina que desprenen algunes dones, mentre taral·lejam "Moon River"? ¿I qui no ha experimentat el miracle -quan la sentim cantar a Sinatra- que "Old Man River" sona a les nostres orelles com si fos un "blanc espiritual" -com segurament ho qualificaria el poeta Félix Grande?

Però tanquem aquest minúscul interludi i anem a recuperar la faceta de Frank Sinatra actor. Perquè les millors interpretacions per la gran pantalla del nostre estimat "ulls blau" -tot i que

"...Sinatra ens ha ensenyat a diverses generacions a estimar, a riure i a plorar; a gaudir plenament les satisfaccions -poques o moltes- que la vida ens ha anat presentant..."

com a persona pogués resultar un bon bergant, aquesta ja és una altra història-, constitueixen igualment una prodigiosa síntesi d'aquestes espurnes melòdiques- fulgors de magnesi en la seva faceta de cantant- que, traduïts a l'"argot" de la professió de músic, coneixem amb els noms de *swing*, *timing* i *feeling*, entre d'altres.

Pens en pel·lícules com *El hombre del brazo de oro* d'Otto Preminger, film que tracta un tema tabú per l'època: el de l'addicció a les drogues per part del personatge interpretat per Sinatra, que es debat en el seu paper de compungit espòs, entre una enfollida Eleanor Parker i una comprensiva Kim Novak (que repetiria amb Sinatra a *Pal Joey*). Meravellosa i fascinadora presència d'aquesta actriu: a mitjan camí entre la vaporosa presència druídica de *Me enamoré de una bruja* (¿com era possible que no quedàs perdudament retut als peus d'aquesta "misteriosa dama de negre" Richard Quine, cineasta de la mateixa estirp que François Tuffaut i Jacques Demy?) i aquella mescla de Nèmesi i Janus femení que encarnaria en el seu doble paper de Judy/Madeleine a *Vértigo* del sempre pervers Hitchcock. La interpretació de Sinatra al film de Preminger frega la mateixa sobirana altura que la dels "alcohòlics" Ray Milland i Jack Lemmon a *Días sin huella* de Billy Wilder i *Días de vino y rosas* de Blake Edwards, respectivament.

Pens també en *El detective* de Gordon Douglas, un dels pocs i més brillants thrillers fets durant la dècada dels 60-70, al costat de *Brigada homicida* de Don Siegel i *Adiós, muñeca* de Dik Richards, que gira al voltant d'un doble cas de corrupció a les altes esferes i dins de la mateixa institució policial. Els personatges de Sinatra i la seva dona Lee Remick, que adquireixen un relleu psicològic inesperat, i que retraten a la perfecció l'extrema sordidesa dels ambients en què passa l'acció, la incidència de la qual en aspectes homosexuals va ser motiu de no poques mutilacions en la versió exhibida a Espanya. (Una nota per al record: a *El detective* fa una de les seves primeres aparicions en pantalla la meravellosa Jacqueline Bisset, a major glòria de la qual George Cukor, anys més tard, dedicaria un dels seus més lúcids i estremidors retrats de dona que el cine ens ha ofert: *Ricas y famosas*).

Ens podem aproximar, també, a

aquells dos monuments, fets per major prestigi del musical, que varen ser *Un día en Nueva York* de Stanley Donen i *Ellos y ellas* de Joseph Mankiewicz: indiscutible el primer, coincidint en el temps amb el moment que el musical es llança al carrer, la ciutat substitueix els decorats d'estudi i les cançons s'integren amb absoluta naturalitat al "continuum" argumental de la trama; més discutible el segon, tot i que per mi es tracta d'una de les més aconseguides estilitzacions del gènere, dins aquesta única i insòlita incursió en el terreny del musical duita a terme per Mankiewicz (si bé en totes dues la interpretació de Frankie es mantenia en els marges d'un discret segon lloc).

O recordem *Pal Joey*: les aventures i desventures sentimentals d'un cantant de *night-club* mig gàngster mig *play-boy* i *gigolo* i sobre el qual l'actor va projectar una gran part de la seva personalitat.

O *Mensajero del miedo*: potent thriller polític basat en una interessant novel·la de Richard Condon -l'autor de la novel·la sobre la qual es va basar *El honor de los Prizzi* de John Huston- i amb el qual irrompia en el món del cine un director de trajectòria tan irregular com estimulant, John Frankenheimer, autor de films tan estimables com *Siete días de mayo*, *El hombre de Alcatraz*, *Yo vigilo el camino*, i sobretot d'una obra mestra absolutament maleïda i oblidada: *Los temerarios del aire*.

I, per damunt de totes, recordem com mereix, com la de tota la resta d'actors del film, la interpretació de Sinatra a *Como un torrente*, excepcional melodrama de Vincente Minnelli (i una de les més assumides debilitats cinematogràfiques de qui això subscriu), basat en una mediocre novel·la de James Jones, en el qual un veterà de l'exèrcit torna a la seva ciutat nadiua -Indiana- on, arrossegat per un desengany i per un sentiment de fracàs professional com a escriptor, coneix un jugador alcohòlic: Bama (inoblidable Dean Martin, el mateix any que interpretava un altre alcohòlic per al record, Dude, a *Río Bravo* de Howard Hawks), i a una al·lota de províncies transformada en entranyable prostituta, de la qual Shirley MacLaine, com a Ginny, ens va oferir una interpretació absolutament genial, a l'alçada de les més aconseguides amb Billy Wilder (*El apartamento*, *Irma la dulce*).

Frank Sinatra i Deborah Kerr

"D'aquell rostre esculpit amb cicatrius" -com encertadament l'ha caracteritzat el crític Àngel Fernández Santos- Sinatra n'extreu fins al moll de l'os de tota la gamma d'emocions profundes que l'ésser humà és capaç de transmetre només amb la força expressiva -estem parlant de bons actors- de la veu i la mirada.

Parafraçant la lletra d'una de les seves cançons més populars (tota una declaració de principis): "My Way", podríem acabar dient que Sinatra ens ha ensenyat a diverses generacions a estimar, a riure i a plorar; a gaudir plenament les satisfaccions -poques o moltes- que la vida ens ha anat presentant; a assumir la nostra quota de derrotes; i a riure'ns de tot mentre les llàgrimes es van diluint. D'aquesta manera se'ns va superposant en la memòria, com a duets antològics -les seves cançons inoblidables i unes quantes memorables interpretacions- aquell doble encadenat d'imatges i de veus, de melodies i diàlegs -que es tanquen sobre un darrer fos a negre per damunt del qual encara sobrevola el solo de trompeta de Monty Clift en record de l'amic mort -Angelo Maggio, el personatge, aleshores; Frank Sinatra, l'actor, ara- acompanyant el seu darrer viatge "d'aquí a l'eternitat". ❖